

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Μια ορθόδοξη ματιά στα σημερινά ευρωπαϊκά δρώμενα

1. Ευρώπη και διάλογος των πολιτισμών

Ο Γάλλος προεδρεύων του Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Louis Michel, σε σχετική ομιλία του στην Νέα Υόρκη, στις 9. Νοεμβρίου 2001, επεσήμανε ότι η παρέμβασή του δεν γίνεται μόνον εκ μέρους των Κρατών-μελών της Ένωσης αλλά και εκ μέρους των υποψηφίων προς ένταξη Κρατών (συμπεριλαμβανομένων της Κύπρου και της Τουρκίας). Ανέφερε ότι οι τελευταίες τρομοκρατικές ενέργειες κατά των Η.Π.Α., δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως πράξεις που εμπνέει κάποια θρησκεία, αλλά ως πράξεις που είναι εναντίον όλων μας, χωρίς διάκριση πολιτισμών και θρησκειών. Τόνισε ακόμη ότι η μόνη πραγματική απάντηση στην τρομοκρατία πρέπει να είναι ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς, υπογραμμίζοντας την ανάγκη διαμόρφωσης ενός πνεύματος ανοχής και αμοιβαίου σεβασμού των διαφόρων πολιτισμών. Σημείωσε ακόμη την σημασία που πρέπει να δοθεί στη σχέση μεταξύ θρησκείας και πολιτικής και υπογράμμισε την αναφορά της Συνθήκης της Ρώμης για την Ενωμένη Ευρώπη στην ανάγκη για σεβασμό και ανάπτυξη των ιδιαίτερων τοπικών και εθνικών πολιτισμικών παραδόσεων της Ευρώπης, καθώς και την ανάδειξη της κοινής ευρωπαϊκής κληρονομιάς.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι ο Louis Michel υποστήριξε ότι η Ευρώπη θα πρέπει να εμπνεύσει μια παγκόσμια ηθική (ethique universelle) όπως αυτή εκφράζεται πλήρως στη Χάρτα των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (C 364, 18.12.2000), κοινό στοιχείο για κάθε λαό, έθνος και θρησκεία. Και κατέληξε: Ένας πραγματικός διάλογος των πολιτισμών θα πρέπει να συνεισφέρει στην ανάπτυξη αυτής της παγκόσμιας συνείδησης, απορρίπτοντας κάθε προσπάθεια σχετικοποίησης της διαφορετικότητας των πολιτισμών [1].

Παρόμοια συνάντηση έγινε και στις Βρυξέλλες με θέμα τον ρόλο της Ευρώπης στο διαπολιτιστικό διάλογο ιδίως μετά τις νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν διεθνώς, λόγω του τρομοκρατικού χτυπήματος της 11ης Σεπτεμβρίου στις Η.Π.Α. Η συνάντηση έλαβε χώρα στα πλαίσια της βελγικής Προεδρίας του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Πρόεδρος κ. Romano Prodi έδωσε σχετική εντολή προς τους Επιτρόπους Πολιτισμού και Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην αποφυγή της σύγκρουσης των πολιτισμών [2].

Διαβάζοντας τα παραπάνω θέτει κανείς το ερώτημα: Ποιος τελικά διαμορφώνει τον πολιτισμό; Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να απαντήσει στο ερώτημα αυτό χρησιμοποίησε, τον Σεπτέμβριο του 1997, την κοινωνιολογική μέθοδο του αμερικανού Paul Ray για να μελετήσει σε ποιες αξίες δίδουν μεγαλύτερη προτεραιότητα οι ευρωπαίοι πολίτες. Ο αμερικανός κοινωνιολόγος στην έρευνά του επεσήμανε ότι υπάρχει μια ομάδα πολιτών, που την ονόμασε ?δημιουργοί πολιτισμού? (cultural creatives) και ανέρχεται στο 24% του πληθυσμού της Αμερικής [3], και διαμορφώνει το μέλλον ενός πολιτισμού.

Η ύπαρξη παρόμοιων ομάδων και στην Ευρώπη αποδεικνύει ακόμη μια φορά ότι υπάρχει ένα μικρό ? υπόλοιπο?, κατά την θεολογική γλώσσα, που ζει ?εν τω κόσμω? διαμορφώνοντας άποψη στην κοινωνία της ιδιοτέλειας και του εγωισμού. Η οικονομία δεν είναι η μόνη διέξοδος στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Μόνο όταν μπορέσουμε να δώσουμε μια "πνευματική διάσταση" στην "οικονομική διάσταση" της Ενωμένης Ευρώπης μπορούμε να έχουμε ελπίδα για το μέλλον [4]. Τα παραπάνω ενδιαφέροντα ποσοστά έρχονται να επιβεβαιώσουν ότι είναι ανάγκη να διαμορφώσουμε ένα νέο τρόπο ζωής. Είναι αυτό που σήμερα συζητείται στα διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα ως ?αιφόρος ανάπτυξη? ?μάλλον βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να λέγεται- ή τα προγράμματα για ένα νέο "style life" [5].

2. Η Διακήρυξη του Λάεκεν

"Δεν αλλάζουμε μόνο τις δραχμές σας σε Ευρώ, αλλάζουμε και τη ζωή!". Αυτό είναι ένα από τα

διαφημιστικά "σλόγκαν" που είδαμε στις αρχές του 2002 σε εφημερίδες και στα μεγάλα παράθυρα των ελληνικών Τραπεζών. Το σημαντικό στην παραπάνω διαφήμιση δεν είναι η οικονομική μονομέρεια της αλλαγής που θα υποστούμε όλοι μας. Εδώ υπάρχει μια αλήθεια. Το σίγουρο είναι ότι μαζί με το ΕΥΡΩ θα αλλάξει και η ζωή μας. Έχουμε επικεντρώσει την προσοχή μας αποκλειστικά και μόνο στα θέματα της οικονομίας και του ευρω-στρατού και αφήσαμε στο περιθώριο το κομμάτι εκείνο που έχει να κάνει με την ίδια μας τη ζωή! Τελικά ποιο θα είναι το μέλλον της Ευρώπης;

Δυστυχώς ακόμη δεν έχει πάρει "σάρκα και οστά" το όραμα της Ευρώπης και το μέλλον της παραμένει απροσδιόριστο. Από μια πρώτη μελέτη της Διακήρυξης του Λάκεν μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι το κείμενο μεταθέτει το βάρος των αποφάσεων στη Συνέλευση (Convention). Όσο για τα κοινωνικά προβλήματα όπως είναι το θέμα του ασύλου και της μετανάστευσης μάλλον πρέπει να πούμε ότι υπήρξε πλήρης αποτυχία. Ας δούμε όμως τα πιο βασικά σημεία της.

2.1 Η Ευρώπη σε σταυροδρόμι

"Πενήντα χρόνια μετά τη σύστασή της, αναφέρεται στο κείμενο, η Ένωση βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι, σε μια καθοριστική στιγμή της ύπαρξής της. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι προ των πυλών. Η Ένωση πρόκειται να διευρυνθεί με περισσότερα από δέκα νέα, κυρίως κεντροευρωπαϊκά και ανατολικοευρωπαϊκά κράτη μέλη, κλείνοντας έτσι οριστικά ένα από τα μελανότερα κεφάλαια της ευρωπαϊκής ιστορίας, τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και τον μετέπειτα τεχνητό διαχωρισμό της ηπείρου. Η Ευρώπη, βρίσκεται, επιτέλους, καθοδόν για να γίνει, χωρίς αιματοχυσίες, μια μεγάλη οικογένεια. Η αληθινή αυτή μετάλλαξη [6] απαιτεί, όπως είναι ευνόητο, μια διαφορετική προσέγγιση από εκείνη που ακολούθησαν προ πεντηκονταετίας τα έξι ιδρυτικά κράτη".

"Η Ευρώπη, συνεχίζει το ίδιο κείμενο, ως ήπειρος των ανθρωπιστικών αξιών, την Magna Carta, της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων, της γαλλικής επανάστασης, της πτώσης του Τείχους του Βερολίνου, η ήπειρος της ελευθερίας, της αλληλεγγύης και πάνω από όλα της ποικιλομορφίας, έννοιας που εγκλείει το σεβασμό των γλωσσών, των πολιτισμών και των παραδόσεων του άλλου. Το μοναδικό σύνορο που χαράσσει η Ευρωπαϊκή Ένωση αφορά τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου". Μέσα σε αυτά αναγνωρίζεται η ισότητα ανάμεσα σε φτωχούς και πλούσιους, σε Βορρά και Νότο, μια δύναμη "που θέλει να εντάξει την παγκοσμιοποίηση σε ηθικό πλαίσιο, ώστε να βασίζεται στην αλληλεγγύη και την αειφόρο ανάπτυξη" [7].

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται σε μία σειρά βασικών ερωτημάτων για το μέλλον της Ευρώπης αλλά και του ρόλου των κοινωνικών εταίρων. Οι γρήγορες κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές είναι αναπόφευκτες, αλλά απαιτούν επιδέξια αντιμετώπιση. Οι κυβερνήσεις έχουν ένα νέο κινητήριο ρόλο στην προώθηση μιας ανταγωνιστικής και συνεκτικής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τίθενται ερωτήματα σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης απέναντι στην ελεύθερη οικονομία, της εσωτερικής αγοράς κ.ά. Ακόμη γίνεται λόγος για τις θετικές εκείνες ενέργειες της ενιαίας ηπείρου, και προτάσεις για να δημιουργηθεί ένα ευέλικτο σχήμα συνεργασίας ανάμεσα στα θεσμικά ευρωπαϊκά όργανα. Κι αυτό γιατί υπάρχει ο κίνδυνος τελικά, όπως σημειώθηκε πολύ εύστοχα και από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Romano Prodi, να βρεθούμε μπροστά σε μια ολοκληρωτική παράλυση του όλου ευρωπαϊκού οικοδομήματος, γι' αυτό και πρέπει να βρεθούν οι παράμετρος εκείνοι που θα επιτρέψουν την πολιτική, την οικονομική και την κοινωνική διεύρυνση.

2.2 Η μέθοδος

Η μέθοδος που προτείνεται για την σωστή προετοιμασία της επόμενης Διακυβερνητικής Διάσκεψης είναι η δημιουργία μιας Συνέλευσης υπό την Προεδρεία του Valery Giscard d'Estaing. Η Συνέλευση αυτή απαρτίζεται από 15 αντιπροσώπους των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών (ένα από κάθε κράτος μέλος), 30 μέλη των εθνικών κοινοβουλίων (δύο από κάθε κράτος μέλος), 16 μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και δύο αντιπροσώπους της Επιτροπής.

Ακόμη αξίζει να σημειωθεί ότι παράλληλα με το όργανο της Συνέλευσης αποφασίσθηκε και η συγκρότηση ενός Φόρουμ για Οργανώσεις που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών και θα ενημερώνονται κατά τακτικά διαστήματα για όσα αποφασίζονται στη Συνέλευση.

3. Η Συνέλευση και οι Προτάσεις της

Η μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων τίθεται με μεγαλύτερη ένταση αν σκεφθεί κανείς ότι τα σημερινά 15 κράτη μέλη θα γίνουν σύντομα 27. Στο πλαίσιο αυτό, η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) και στη συνέχεια η Συνθήκη της Νίκαιας (2000) -που μόλις ψηφίστηκε από την ελληνική Βουλή (20. Μαρτίου 2002)- αναμενόταν να αποτελέσουν τον καταλύτη για την εύρυθμη λειτουργία των θεσμικών οργάνων. Στην πράξη όμως ο μηχανισμός παραμένει ακόμη δυσκίνητος. Η Βελγική Προεδρία κλήθηκε να παρουσιάσει την κατάσταση των πραγμάτων σχετικά με τον δημόσιο διάλογο για το μέλλον της Ευρώπης [8]. Η 28η Φεβρουαρίου 2002, ημέρα έναρξης των εργασιών της Συντακτικής Συνέλευσης, κατέγραψε μια ιστορική στιγμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ερώτημα παραμένει και πάλι επίκαιρο δια στόματος του γάλλου J. Mogen για το πώς μια Ευρώπη πολυκεντρική όπου "βασιλεύει ο πόλεμος των πάντων έναντι πάντων", διεκδικεί τον τίτλο της πολιτικής κοινότητας και πως αυτή η περίφημη "ευρωπαϊκή συναυλία" των διαφόρων αναζητήσεων μπορεί να αποτελέσει ένα σύνολο με εσωτερική πολιτική συνοχή [9].

Μια Ευρώπη με ετερόκλητα κρατικά συμφέροντα, με ανοιχτά τα θέματα των μεγάλων ανισοτήτων, θα κινδυνεύσει να μετατραπεί σε ατέλειωτο πεδίο αμφισβητήσεων και συγκρούσεων, αν παραμείνει μια "κοινότητα σκοπιμότητας", κατά την έκφραση του Προέδρου της Ομοσπονδιακής Γερμανίας J. Rau [10]. Θα μπορούσαμε άραγε να υλοποιήσουμε τις θέσεις του Jean Monnet, ο οποίος τόνιζε ότι "δεν συνασπίζουμε κράτη, αλλά ενώνουμε ανθρώπους";

Πάντως αξίζει να σημειωθεί ότι οι Inigo Mendez de Vigo και Klaus Hansch, αντιπρόσωποι της Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Προεδρεία της Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης προτείνουν πέντε σημαντικές θεματικές ενότητες:

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι αξίες της.
2. Η θέση της Ένωσης στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.
3. Ο λόγος ύπαρξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
4. Με ποιο τρόπο θα διασφαλισθεί η δημοκρατία στην Ένωση και
5. Με ποιον τρόπο θα γίνει η διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης [11].

4. Λευκή Βίβλος (White Paper) και Κοινωνία των Πολιτών (Civil Society)

Η προώθηση των νέων μορφών διακυβέρνησης αποτελεί μια από τις στρατηγικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με τον όρο "διακυβερνητική" εννοούμε το σύνολο των κανόνων, των διαδικασιών και των πρακτικών που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ασκούνται οι εξουσίες σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Η Λευκή Βίβλος περιέχει μια σειρά από συστάσεις σχετικά με τα μέσα για την ενίσχυση της δημοκρατίας στην Ευρώπη, την αύξηση της νομιμότητας των θεσμικών οργάνων και το ρόλο των Εκκλησιών και των θρησκευτικών κοινοτήτων [12].

Το ερώτημα όπως που τίθεται είναι κατά πόσο οι Εκκλησίες μπορούν να αποτελούν μέρος της "Κοινωνίας των πολιτών" ή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ). Ενώ μέχρι σήμερα συζητούσαμε για τις δυαδικές θέσεις Εκκλησίας-Πολιτείας σήμερα αναφερόμαστε στις τριαδικές σχέσεις Πολιτείας-Εκκλησίας-Κοινωνία των Πολιτών. Η Κοινωνία των Πολιτών, αν και δεν ορίζεται, αποτελεί ένα συμπλήρωμα του Κράτους, όλων των ΜΚΟ που προσπαθούν να σταθούν απέναντι στα μεγάλα κοινωνικά, οικονομικά, οικολογικά κ. ά. προβλήματα. Είναι εύστοχη η απορία για το που ανήκουν οι Εκκλησίες. Αλλά από την άλλη η ίδια η εκκλησιολογία μας μάς δίδει εκείνα τα όρια με τα οποία μπορούμε να αυτο-προστατευθούμε, ενώ την ίδια στιγμή μας τοποθετεί απέναντι σε κάθε τι το νέο [13]. Δεν κλεινόμαστε στον εαυτό μας αλλά έχουμε τις ουσιαστικές βάσεις τις οποίες πρέπει να χρησιμοποιήσουμε ποικιλοτρόπως για να εντάξουμε στο σύνολο της ίδιας της θείας Ευχαριστίας όλο τον κόσμο και όλα τα προβλήματα! Δεν υπάρχει λόγος να φοβόμαστε τη "διαφορετικότητα" αλλά ούτε και η ταυτότητα των Κρατών, τόσο των υπαρχόντων όσο και των υπό ένταξη, βρίσκεται μπροστά σε κίνδυνο [14].

5. Ερωτήματα

Τα ερωτήματα όμως που τίθενται από τα παραπάνω είναι αρκετά για να προσδιορίσουν το ουσιαστικό πνευματικό έλλειμμα που καθιστά πιο σύνθετη τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων.

Η δυσκολία αυτή αποτελεί άραγε και τη μοναδική αντιπαράθεση που κινεί την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία ή πρέπει να συνεκτιμηθούν και άλλοι παράγοντες που διαμορφώνουν την ιστορία της; Η Ευρωπαϊκή Συνέλευση άρχισε τις εργασίες της, ωστόσο, παρά τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στο διεθνές περιβάλλον από την εποχή της Λισαβόνας ο στόχος φαίνεται κοινός. "Σήμερα χρειαζόμαστε περισσότερη Ευρώπη και περισσότερη Λισαβόνα" μιλούσε το κείμενο των θέσεων της Ολλανδίας στην τελευταία συνάντηση της Βαρκελώνης. Στο συνθετικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παραμένει όμως αδιευκρίνιστος ο όρος της κοινωνικής συνοχής. Η πολλαπλότητα των προτάσεων δείχνει ότι παρά τη γενική συναίνεση στη στρατηγική της Λισαβόνας οι επιμέρους προσεγγίσεις και κυρίως οι πρακτικές τους εμφανίζουν διαφορές.

Υπάρχουν ακόμη ισχυρές καταβολές στην ευρωπαϊκή κληρονομιά, που αντέχουν στη σημερινή σύγκρουση και μπορεί να αποτελέσουν "οδοδείκτες" για ένα σταθερό μέλλον της Ευρώπης; Ποιος και πώς διαμορφώνει αυτό το μέλλον; Αλλά και ποιες είναι οι ευθύνες των Πολιτικών και των Κοινωνιών αλλά και των Εκκλησιών στην τόσο κρίσιμη αυτή καμπή της ιστορίας; Τέλος, η αναφορά που γίνεται στο κείμενο για τους τρεις πυλώνες της Ευρώπης μας δίνει αφορμή να δούμε την μονόπλευρη διάσταση και τη σημασία ύπαρξης ενός τέταρτου πυλώνα, του χριστιανικού πολιτισμού με άμεσες προεκτάσεις στη ζωή της κοινωνίας των πολιτών [15].

6. Το όραμα των Εκκλησιών

Στα παραπάνω οι Εκκλησίες ασφαλώς και δεν έχουν τον τελικό λόγο. Μπορούν όμως να έχουν αποφασιστικό ρόλο στην προσπάθεια διαμόρφωσης της κοινωνίας των πολιτών. Η χριστιανική διδασκαλία τοποθετεί το επίκεντρο την έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του ανθρωπίνου προσώπου. Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος δεν αποτελεί μια αόριστη υπαρξιακή οντότητα στην κοινωνία των πολιτών, αλλά δημιούργημα του Θεού "κατ' εικόνα και ομοίωση" Του. Θα πρέπει να πάμε ακόμη πιο μακριά από μια "ηθικιστική" προσέγγιση του ανθρώπου, όπως την είδε ο δυτικός ανθρωπισμός ως μια καθαρή ανθρωπιστική φιλοσοφία. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο όρος που χρησιμοποιείται στην ορθόδοξη παράδοση για να καθορίσει το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας είναι η θεία Κοινωνία. Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να πούμε την κοινωνία (communio) των κοινωνιών (societies) [16]. Η Εκκλησία έχει δυνατότητα να καταστεί εταίρος στην προσπάθεια αυτή και παράγοντας ουσιαστικός καλλιεργώντας βαθύτερα τη συνείδηση των ανθρώπων, επηρεάζοντας τον τρόπο της σκέψης και ενισχύοντας τη βούληση των ευρωπαϊών πολιτών για αποδοχή της νέας κοινωνίας της αλληλεγγύης, της καταλλαγής και της συνύπαρξης.

Σήμερα δίδεται ακόμη μία νέα ευκαιρία στις Εκκλησίες να προβάλλουν το ολοκληρωμένο και διαχρονικό εκείνο όραμα της ποικιλίας και κυρίως των χριστιανικών δεδομένων που διαμόρφωσαν την ευρωπαϊκή σκέψη. Το πλήρωμα της Ευρώπης σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να απομονωθεί στα 15 κράτη μέλη. Οι Εκκλησίες πρέπει να δώσουν δύο βασικές προοπτικές:

- από τη μια να θέσουν σε ενέργεια το προφητικό χάρισμά τους ενάντια σε κάθε θολή εικόνα του ανθρώπου και προβάλλοντας την βιβλική εικόνα της ενότητας του ανθρώπου, όπως αυτή εκφράζεται στις Πράξεις των Αποστόλων: "εποιήσέ τε εξ ενός αίματος παν έθνος ανθρώπων κατοικείν επί παν το πρόσωπον της γης, ορίσας προστεταγμένους καιρούς και τας οροθεσίας της κατοικίας αυτών" [17].
- από την άλλη πρέπει να κατευθύνει το όλο έργο της στην επίσης σημαντική ευαγγελική αναφορά ότι τελικά εκείνο που μετρά είναι η "εν Χριστώ" σωτηρία: "?και ουκ εστιν εν άλλω ουδενί η σωτηρία, ουδέ γαρ όνομα έστιν έτερον υπό τον ουρανόν το δεδομένον εν ανθρώποις εν ω δει σωθείναι ημάς" [18].

7. Μπροστά στα ερχόμενα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εισέρχεται σε μία από τις αποφασιστικές καμπές της ιστορίας της. Θα κληθεί να δώσει πειστικές απαντήσεις σε μια σειρά μεγάλων ερωτημάτων για τη μορφή της, τη σύνθεσή της και τη θέση της

στον κόσμο.

Στο τέλος του 2002 και τις αρχές του 2003 θα κληθεί να απαντήσει για το ποιοι και πόσοι από τους σημερινούς υποψηφίους θα γίνουν δεκτοί το 2004. Την άνοιξη του 2003, θα ολοκληρωθούν οι εργασίες της Συντακτικής Συνέλευσης, από την οποία θα διαφανεί και ο βαθμός στον οποίο τα Κράτη είναι διατεθειμένα να επιταχύνουν την πορεία της Ένωσης προς μια πιο ομοσπονδιακού χαρακτήρα συγκρότηση. Θα τεθεί σε νέες βάσεις το πολυσύνθετο ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής, της ευρωατλαντικής σχέσης και της ανάδειξης της Ευρώπης σε αυτοτελή πολιτική οντότητα στην παγκόσμια σκακιέρα.

Την ίδια περίοδο, το δεύτερο εξάμηνο του 2002 και το πρώτο του 2003, την Προεδρία της Ένωσης θα έχουν η Δανία και η Ελλάδα και ακολουθεί η ?προβληματική? Ιταλία. Ειδικά για τη Δανία, τα ερωτήματα είναι έντονα, λόγω της αυτοεξαίρεσής της από τις δύο βασικότερες κοινές πολιτικές της Ευρώπης, τη Νομισματική Ένωση και την κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική. Έτσι, η Ελλάδα θα βρίσκεται σε πολύ λεπτή θέση και αντιμέτωπη με τις τελικές αποφάσεις και κυρίως αυτές που αφορούν την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση [19]. Για αυτό και το μήνυμα της Ελλάδος θα μπορούσε να είναι "Για μια πιο ανθρώπινη Ευρώπη"- "Pour une Europe plus humaine" [20].

Δρ. Κων. Β. Ζορμπάς

Μέλος της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής

Παρακολουθήσεως Ευρωπαϊκών Θεμάτων

(*)Η Διάσκεψη κορυφής πραγματοποιήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου στο Λάακεν των Βρυξελλών, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Romano Prodi και του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Guy Verhofstadt. Το τελικό κείμενο βρίσκεται στα ελληνικά στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://ue.eu.int/Newsroom/LoadDoc.cfm?MAX=1&DOC=!!!&BID=76&DID=68763&GRP=4056&LANG=10>

και για τα υπόλοιπα θέματα http://europa.eu.int/comm/laeken_council/index_en.htm

[1] http://www.eu2001.be/VE_Adv_Press/detail.asp?arch=true&cat_code=AB&item_id=1.6.9

[2] Βλ. σχετικό άρθρο του κ. Κρις Πάτεν, Αρμόδιος Επίτροπος για τις εξωτερικές υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Για μια ευρωπαϊκή Μεσόγειο, Ελεύθερος Τύπος, 5.11.2001. Αξίζει να σημειώσουμε και τις ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδος: Ήδη ετοιμάζεται στην Αθήνα η Συνδιάσκεψη των Χωρών της Μεσογείου, το Μεσογειακό Φόρουμ, στο οποίο έχουν προσκληθεί να παραστούν οι Υπουργοί Πολιτισμού των μεσογειακών Χωρών. Το βασικό θέμα και των δύο συναντήσεων θα είναι ένας διάλογος που προκαλείται ανάμεσα στις μεγάλες θρησκείες, "γιατί καλώς ή κακώς ένα βασικό σημείο του πολιτισμού ως ταυτότητας είναι η θρησκευτική ταυτότητα", τόνισε ο έλληνας Υπουργός κ. Ευάγγελος Βενιζέλος (Καθημερινή, 7.11.2001).

[3] Paul H. Ray, A study of the emergence of transformational values in America, Research Report 96-A, Institut of Noetic Sciences, Sausalito, California.

[4] Jean Francois Tchernia, Les styles de valeurs des europeens, Research International, Octobre 1997, Paris.

[5] Βλ. περισσότερα στην ευρωπαϊκή εφημερίδα La Quinzaine, 4(2001)11). Άραγε εμείς οι Χριστιανοί γιατί δεν πρέπει να έχουμε άποψη και λόγο για το μέλλον της Ευρώπης; Στον διάλογο αυτόν καλούμαστε να συμμετάσχουμε όλοι. Και μας δίδεται μια ευκαιρία. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Romano Prodi, συμμετείχε σε ζωντανή συζήτηση στο Διαδίκτυο (Internet) την Πέμπτη 6. Δεκεμβρίου 2001 (από 9:00-21:00 ώρα Ελλάδος) με θέμα το μέλλον της Ευρώπης (http://europa.eu.int/comm/chat/prodi/index_en.htm). Το θέμα αυτό για το μέλλον της Ευρώπης αποφασίσθηκε και επίσημα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κορυφής του Λάακεν του Βελγίου, στις 14 Δεκεμβρίου. Πρβλ. και τη σχετική ομιλία του κ. Πρόντι Speech/01/645 "Les religions monotheistes et l' avenir des peuples".

[6] Το γαλλικό κείμενο μιλά για μια "mutation" και μεταφράζεται στην ελληνική γλώσσα ως μεταβολή ή αλλαγή. Η λέξη "μετάλλαξη" παραπέμπει στη δημιουργία ενός "καρκινογόνου" σώματος με απρόβλεπτες επιπτώσεις στο μέλλον. Με βάση την ελληνική μετάφραση δεχόμαστε ότι τελικά το μέλλον της Ευρώπης θα είναι δυσόιο. Αυτό ούτε το δεχόμαστε αλλά ούτε και το ευχόμαστε. Η ελληνική γλώσσα είναι πολύ πλούσια.

[7] Για το θέμα αυτό βλ. τα σχετικά στοιχεία στην Εφημερίδα ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, 16.12.2001. Για το θέμα της παγκοσμιοποίησης βλ.

την τοποθέτηση του Μακαριωτάτου στην ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Ελλάδος <http://www.ecclesia.gr/Archbishop/europe/29-5-2001pagk.html> Παρόμοια είναι και οι θέσεις της COMECE (Σύνοδος των Ρωμαιοκαθολικών Επισκόπων στις Βρυξέλλες) "La gouvernance mondiale: notre responsabilite pour faire de la globalisation une opportunit e pour tous", Οκτώβριος 2001. Βλ. και το σχετικό κείμενο της Επιτροπής με θέμα: "Responses to the Challenges of Globalisation: A Study on the international Monetary and Financial System and on Financing for Development" (COM 2002, 81 final).

[8] Βλ. Περιοδικό Ευρωπαϊκός Διάλογος, 2/2001, σελ. 4-9. Πρβλ. και στις ιστοσελίδες για τα θέματα αυτά: www.europarl.eu.int/europa2004 και www.europa.eu.int/futurum/index_el.htm

[9] Βλ. περισσότερα Ι. Κουκιάδη, Η πρώτη Συντακτική Συνέλευση και η πορεία προς την ολοκλήρωση της Ε.Ε., Ελευθεροτυπία, 10.3.2002, σελ. 23. Πρβλ. Ν. Κωνσταντόπουλου, Διάλογος για την Ε.Ε.: Από το Πόρτο Αλέγκρε στις Βρυξέλλες, Καθημερινή, 17.2.2002.

[10] Περιοδικό Daily Notebook, 4.4.2001, σελ. 1-3.

[11] Πηγή Agence Europe.

[12] Η αναφορά στην Λευκή Βίβλο για το θέμα των Θρησκειών είναι η εξής: "Churches and religious communities have a particular contribution to make", σελ. 28. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ρομάνο Πρόντι έκανε ειδική αναφορά στην παραπάνω θέση σε ομιλία του στο Μιλάνο της Ιταλίας. Πρβλ. ακόμη και τη σχετική ομιλία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου στους Έλληνες Ευρωβουλευτές (9.2.2002).

[13] Βλ. το σχετικό Συνέδριο του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών με γενικό θέμα: "Churches and Civil Society in the Midst of Changes?", Loccum/Γερμανία, 2-4 Μαρτίου 2002 και τα Πορίσματα "Towards a common position of the Churches in Europe describing their role in civil society?".

[14] Σε πρόσφατο Σεμινάριο που διοργάνωσε η COMECE (Commission des Episcopats de la Communit e Europ enne) και το Universiti Catholique de Lille για το μέλλον της Ευρώπης με βασικό ομιλητή τον κ. Ντελόρ (8.3.2002), τονίσθηκε ότι οι θέσεις της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από την Συνέλευση όχι μόνο στα θέματα της θρησκευτικής ελευθερίας, αλλά επίσης σε ερωτήματα γενικού χαρακτήρα, που αφορούν την ευθύνη της Ευρώπης στα θέματα της ανάπτυξης και του τρίτου κόσμου, της παγκοσμιοποίησης κ.λπ. καθώς και στην απαίτηση να δοθεί στην ανοικοδόμηση της Ευρώπης μιας ηθική διάσταση. Χαρακτηριστικά ο κ. Ντελόρ υπογράμμισε ότι "μέσα σε ένα λαϊκό Κράτος η φωνή της Εκκλησίας θα πρέπει να ακούγεται όπως όλες οι άλλες φωνές της κοινωνίας των πολιτών".

[15] Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου, Ο τέταρτος πυλώνας, Αθήνα 1998. Πρβλ. Μητρ. Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίου (Γαλανάκη), Ενωμένη Ευρώπη με ενωμένες τις Εκκλησίες της, Ορθοδοξία και Ελληνισμός, Εφημερίδα Έθνος, 17.2.2002, σελ. 12-13. Αρχιμ. Ιγνατίου Σωτηριάδη, Βυζάντιο: Μήτρα πολιτισμού και παράγων ιδεολογικής ενοποίησης της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Κρατών, Εκκλησία, 1(2002)56-61.

[16] Βλ. Περισσότερα Κων. Β. Ζορμπά, Η ανθρώπινη αξία στις κοινωνικές ουτοπίες, Κατερίνη 1998.

[17] Πράξεις, 17:26.

[18] Πράξεις, 4:12.

[19] Πάντως οι προετοιμασίες για την ελληνική κυβέρνηση δεν είναι και τόσο αισιόδοξες, ύστερα και από τις τελευταίες αποφάσεις στην Βαρκελώνη (Μάρτιος 2002). Βλ. σχετικά την κριτική των Κων. Ζούλα, Ανέτοιμη η κυβέρνηση για την Προεδρεία της Ε.Ε., Καθημερινή, 17.2.2002 και Α. Δ. Παπαγιαννίδη, Πώς θα χτίσουμε, εμείς, την Ευρώπη, Καθημερινή, 17.2.2002.

[20] Το σύνθημα της Ισπανίας είναι "Plus d' Europe" βλ. ομιλία του κ. Πρόντι Speech/02/7, σελ. 2.